

Ильэсык! Э хъяр шъутех!

Тызэкъотмэ — Тылъэш!

1923-рэ ильэсүүм
Гъэтхалам
Кыыштэгъэжъагъэу Кыыдэкы

№ 240 (22689)

2022-рэ ильэс

БЭРЭСКЭШХУ

ТЫГЬЭГЬАЗЭМ и 30

ОСЭ ГҮЭНЭФАГЬЭ ИЭП

ти сайт

WWW.ADYGOICE.RU

ти социальна нэклубгъохэр

6 +

Адыгэ Республика и Правительство и гъээзет

Щылэ мазэм и 1-р — Ильэсык!

Адыгэ Республика и щыпсэухэу
лъытэнгъэ зыфэтшынхэрэр!
Тичыпэгъу лъаплэхэр!
2023-рэ ильэсык! Къыхъэрэмкэ
тышъуфэгушо!

Мы хугъе-шэгъе гушуагъом ехъулэу
къэххэр зэфэтхъысъжых, гухэлтын
къехэр итэхъухъех, нахышум ыльэнх
къоке гутъаплэхэр тэшых.

Икъирэ ильэсэу тарихым хахъэрэр
хъугъе-шэгъе зэфэтхъафхэмкэ ыкы
пшъэдэккыж зыпиль унашъохэмкэ байгъ,
ахэм яшуагъеке дунэе гъэпсы-
къэм исистемэ зэхъокынгъэ инхэр
фэхъугъэх, «многополярность» зыф-
лорэм кыфэдгъээжъыгъ, аш даклоу
Урысыер нахь пытэ хугъе.

2022-рэ ильэсэр Адыгэим къэралыгъо
гъэпсыкэ зилэр ильэс 100 зэрхъугъем
ихэгъеунэфыкын ехъигъеу klayagъ.
Тишъолъыркэ мэхъанашко зилэ мэфэк
мафэм фэгъэхыгъеу loftxъэбээ зэф-
шъхъафхэр зэхэтшагъех, еджаплэхэр,
медицина учреждениехэр тшыгъех,
модельнэ тхыльеджаплэхэр дгъэпсыгъех,
культурэм иучреждениехэр дгъэцэ-
къэхъыгъех ыкы къэ тшыгъех, обществен
чыпэхэр зэтедгъэпсыхъагъех,
инфраструктурэм ипроект инхэр дгъэ-
цэклагъех. Джащ фэдэу lofthэпэлэ чы-
плаклэхэр гъэпсыгъэнхэмкэ, пэсуплэхэм
язэгъэзьбытн ехъигъе гумэкыгъохэр
дэгъэзьжыгъеэнхэмкэ, Адыгэим ипсэ-
уплэхэм гъэстиниылхэ шхуантээр алтын
ильэсэгъэнхэмкэ республикэм бэ щы-
зашуахыгъэр.

Республикэм хэхъоныгъехэр ышынхэм
фытегъэпсыхъагъе loftxъабзэхэр гъэ-
цэклэхъэнхэм, мыш щыпсэухэрэм
ящылаке нахыши ыкы лэрифэгъу шы-
гъэнэм, ильэс къэс тишъолъыр нахь
къэраке хууным тапеки тыпильши.

Икъирэ ильэсэм игъэхъагъехэр къи-
хьашт 2023-рэ ильэсэм зэрэшьлыкъотэ-
штхэм тицхъэ тель, гухэлтэй, мурадэу
тилэхэр щылэнгъэм щыпхырышыгъэнхэм
ар фэорышилэшт.

Тичыпэгъу лъаплэхэр, ильэсык! Къихъэрэм
псаунгъэ пытэ шыуленеу, мамырныгъе, гушуагъо къышууфхынен
шыуфэтэло. 2023-рэ икъирэ ильэсэм нахь
дэгъунеу, Адыгэим ыкы Урысыер хэхъо-
нагъехэр езигъэшьшт гъэхъэгъакъехэм
шыуафкъонеу шыууфэлъло.

Адыгэ Республика и Лышъхъэу,
Урысые политическе партиеу
«Единэ Россиям» и Адыгэ шыолъыр
кутамэ и Секретарэу
Къумпыл Мурат
Адыгэ Республика и Къэралы-
гъо Совет – Хасэм и Тхаматеу
Владимир НАРОЖНЭР

Адыгэим и Лышъхъэу осэшхо къыфишыгъ

Мыекъуапэ икъэлэ парк
къидэтэджэгъэ Дышъэ
Ордэунэм Адыгэим
инаяроднэ художникэу,
иэпэласэу, иювелирэу
Еутых Ace илэшлагъэхэр
щызэгъеуулагъэх. Адыгэ
Республика и Лышъхъэу
Къумпыл Мурат апэу ар
зээзыгъэлэгъулагъэхэм ашыщ.

Проектыр загъэцаклэхэр ильэси 10
хугъе. Ар аухынкэ бэп къэнагъэр. Io-
shenhem азыныкъо нахыбэр агъэцэкк-
гъях. Ильэсык! Къызыщыблагъэрэм
ехъулэу юбилей къэгээльэгъонеу «Зо-
лотой трон царицы амазонок» зыфилорэр
аш къызызэуахыгъ.

Федеральнэ инспектор шхъаалэу Сергей
Дрокинэр, Адыгэ Республика и Апшээрэ
хъыкум итхаматеу Шумэн
Байэт, AP-м и Премьер-министрэ ишьэ-
рыльхэр зыгъэцаклэу Клэрэш Аңзаур,
AP-м культурэмкэ иминистрэ Аульэ

Юрэ, AP-м псаунгъээр къэхъумэгъэ-
нэмкэ иминистрэ Мэрэтыкъо Рустем,
Адыгэим итворческе интеллигенции
и лыклохэр, AP-м лъэпкэ къашомкэ и
Къэралыгъо академическэ ансамблэу
«Налмэсэм» иартистхэр къэгээльэгъоним

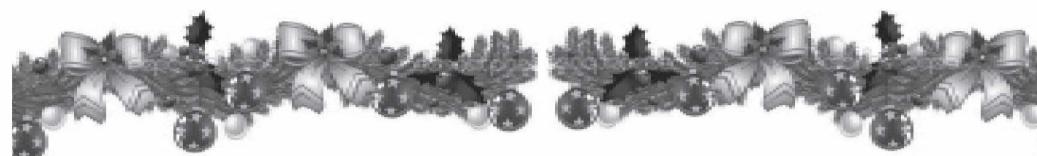
икъызэуухын тегъэпсыхъагъэ loftхъабзэм
хэлэжьагъэх.

Республикэм илаштуу Къумпыл Мурат
Еутых Ace июбилейкэ фэгушиагъ, Ады-
гэим итарих къэн икъэхъумэнкэ, лъэпкэ
культурэмрэ искусствэмрэ хэхъо-
нагъе ашынымкэ Iepelasem итворчес-
твэрэ Дышъэ Ордэунэм ипроектэ
мэхъанашко зэрялэр къыхигъэшт.

«Непэрэ хъугъе-шагъэм респуб-
ликэм икультурнэ щылакэ чыпэшхо
щиубытышт. Культурэ банигъэхэмкэ
зыщызэдэгощтхэ, уитворчествэ
нэуласэ зызышыфашиын алъэкишт
чыпэлэу Дышъэ Ордэунэр зэрэхъущтим
сицхъэ тель. Псэуалъэр ямышыкъеу
гъэпсыгъэ. Плап къыпкыгъеу пкын-
гъохэр дэх дэдэх, Iepelasen нэгээнэгъэ
ин хэлэуу шыгъех. Ахэр культурэ къэн
шыпкыкъеу щытых, Адыгэим иижырэ
тарих нахь куоу зэгъэшгээнэм
фэлажъех. Адыгэхэм ильэс мин пчын-
гъэ хуурэ тарих гъогоу къаклугъэр
нэгум кыкызэгъэуцожырэ пкынгъо-
хэр ижырэ адигэ лъэпкыим ыпсэ
зыхъэшагъэху мыш чэлхэм акыл-
эу, куачау бэ атебгъэкодагъэр»,
— къыуагъ Къумпыл Мурат.

(Икъэхуу я 2-рэ нэклуб. ит).

ЛЭШІГҮМ ИТАМЫГЪЭ ЧЭТЭУ

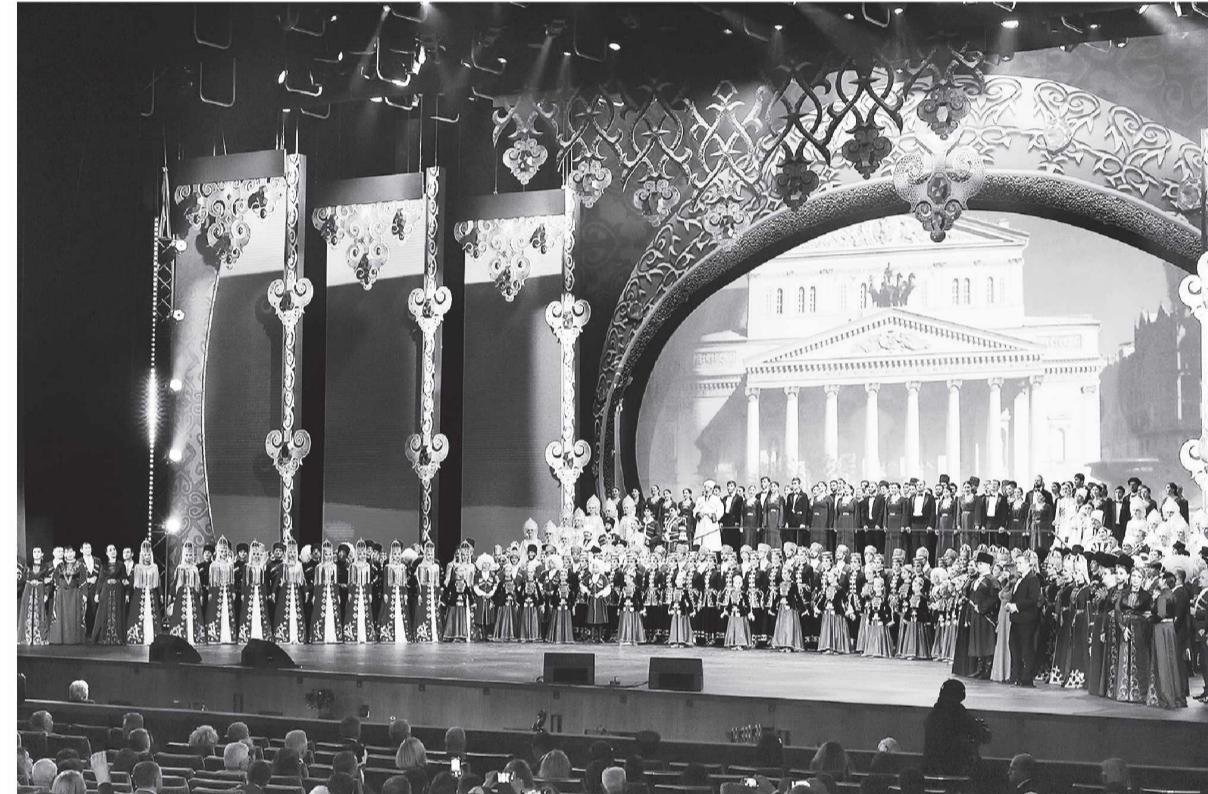
2022-рэ ильэсыр хуугье-шіэгъэ зэфэшхъафхэмкээ республикэм итарихь кыхэнэжыицт. Зэкэми анахь шхъаалэу плытэн пльэкынтыр Адыгейим къералыгъо гъэпсыкээ зилэр ильэси 100 зэрэхуугъэр зэрэхигъэунэфыкыгъэр ары.

Лэшігъу ныбжым республикэм лъэшэу зыфигъехаазырыгъ, псөольэ зэфэшхъафхэр кіеү ашыгъях, щылагъехэм ашыщхэр агъэкіжыгъях, мэфек! Ёфтихабзэхэр Ѣззэхашгъягъях. Ахэм зэу ашыщых Адыгейим и Мафэхэу УФ-м Федерациимкэ и Совет Ѣзыгульхъэр. Аш ехъулэу, республикэм тъехъагъау илэхэм афэгъэхыгъе къэгъельгъуаплэу кызызгуахыгъягъэм продукциен тишъолыр кызыдагъякыхэрэм, фэло-фашуу шуукэ кыфальгъухэрэм нэйуасэ ащафашыгъях. Аш нэмийкэу Адыгейим ихудожествен-

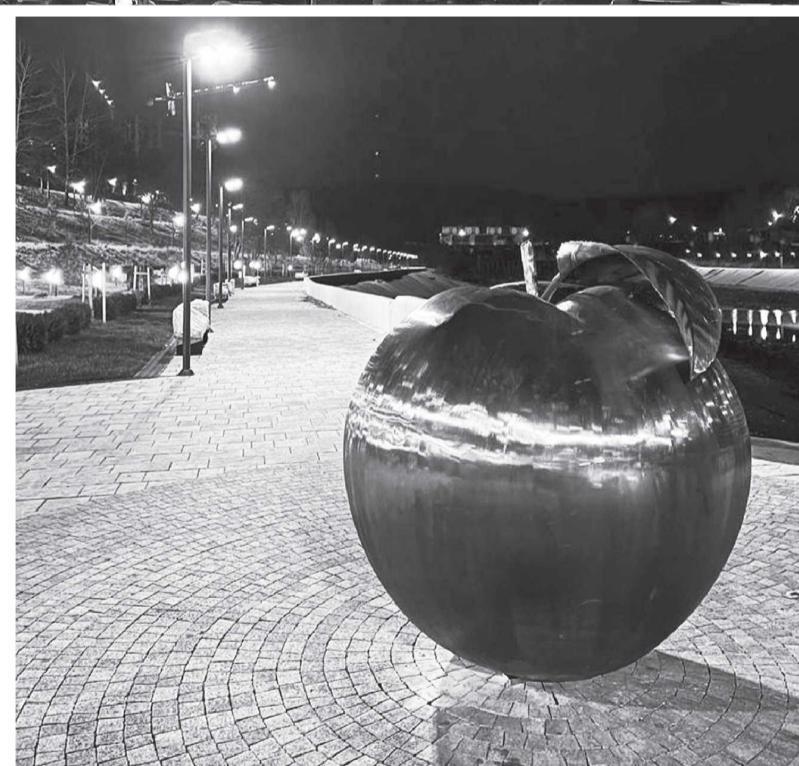
нэ купхэм якъэгъельгъонхэри Ѣзызэхашгъягъях.

Адыгейим и Мафэхэм къадыхэлтигъяаг «УФ-м ишьольыр изы сыхатэу» зэхашгъягъяа. Аш Адыгейим и Лыншхъаэ Күумпил Мурат кызыгушыагъ. Республиком июбилей ехъулэу аш и Мафэхэр Федерациимкэ Советын зэрэшызэхашгъяхэм мэхъанэшхозэриэр кыхигъэшыгъ. Лъэнэкъо пэпчь кызыщууцэ, тишъолыр хэхъоногъяу ышыгъягъэр, ахэм ахагъехъоным фытегъепсыхъагъау неущырэ мафэмкэ гүхэлтэу ялэхэр кыылотагъях.

— Адыгейим гъэхъагъау илэр зэкэ цыфэу аш Ѣзыгъухэрэм зэдьрияй. Стратегическэ мэхъанэшхозил юфтихъохэмкэ Урысые Федерациим и Президентэу Владимир Путиним, хэгъэгум и Правительствэ, Федерациимкэ Советын, Къэралыгъо Думэм ялэпилэгъу тыщэгугъы, — кыхигъэшыгъ Күумпил Мурат.

Адыгейим и Мафэхэм къадыхэлтигъяаг ёфтихъабзэхэм ашыщэу Кремлым и Унэшхо республикищым — Адыгейим, Къэбэртэе-Бэлькъар ыкы Къэрэшэе-Щэрджэс республикахэм, къэралыгъо гъэпсыкээ зэрялэр ильэси 100 зэрэхуурэм фэгъэхыгъэ зэхахь Ѣзыгуагъ. Урысые Федерациим и Президентэу Владимир Путинир аш хэ-

лэжьагъ. Къэралыгъом ипащэ мэфекын тарих мэхъанэ зэрилэм кыыкыгъэтхыаа, шьюлтиришым цыф лъэпкъеу арысхэм юбилеимкэ кыафегушуагъ.

Юбилеим изыфэгъехаазырын епхыгъе юфтихъэбзэ инэу зэшшуахыгъяхэм ашыц гъогухэр зэрагъэкіжыгъягъэр. Анахыбэу анаэ зытэгъяаэр республикэм икъэлэ шхъаал. Автомобиль кыаплэхэм ямызакъо, лъэсрыкъо гъогухэр агъэкіжыгъях, гъогу гъунэхэр зэтырагъэпсы-

хагъяа. АР-м и Гъогу фонд кыыхыгъяау сомэ миллионы 140-рэ пэуягъяхыгъаа. Мыекъуапэ иурам шхъаалхэм ашыщэу Пролетарскэм.

Мыекъуапэ кызыгъухэрэ гъогум изы Iахы юбилеим ипэгъокеү аухи, атыгъ. Аш иапэрэ Iахыа 2009-рэ ильэсэм ашыгъягъяаэр километри 9 зэрэхуущыгъяа. Гъатхэу кыафегушуагъ, километри 10 хъурэр, аухыгъ, лъэмийджи 3 аш хэхъе. АР-м и Лышхъаэ пшъэрыльяа.

ИльесыкІэм ИпэгъокІу

гъошхэм къафишыгъэм тетэу ящэнэрэ йахыр ильеси 100 юбилеим ихэгъеунэфыкын къемсызэ атыгъ ыкіл апэрэ транспортыр аштехаагь. Гъогу зэхэкыныц зыхэхээрэ километри 7-м сомэ миллиарди 3,6-рэ тефагь. Джы хъыльээзэшэ автомашинэшхохэр къалэр зэпамычэу шэпхъешүхэм адиштэу зэтегъепсыхъэгъе гъогумкэ makox.

Ильеси 100 юбилеим ипэгъокІу культурэм епхыгъэ псөолищ — Лъэпк музей, А. С. Пушкинны ыцэ зыхыре Унэр ыкіл сурэт къэгъэльэгъуаплэр — агъэкіэжыгъэх, лъэхъаным къыздихыгъэ шапхъэхэм адиштэу зэтэргээлэпсыхъягъыгъэх.

Музей итепльэ лъэпк нэшанэу къыхэцьырэр къызэтэрагъэнагь, ау ыкіоцкіе зэрэмыхъокыгъэ илэжэп пломи ухэукоштэп. Клашохэри, дэлкхэри, джэхашьори, витринэу экспонатхэр зытэхэри, инженернэ инфраструктурэри икэрыкіу ашыжыгъэх. Пстэумки сомэ миллион 250-м ехуу пэхуяагь.

Аш имызакью, музей ифонд пае квадратнэ метрэ миниту фэдиз хъурэ ыгынэ ыкіл къэгъэльэгъоплэ павильониту ашыгъ, джы музей «Адыгэ унэ» илэх хъуль.

Сурэт къэгъэльэгъуаплэ Мые-къуапэ дэтым ынбыжь ильес 40-м ехуугь. Аш фэдизым зыки гъэцэкэжын ювшэн рамышыллагъэу республикэм июбилей ипэгъокІу агъекіэжыгъ.

Нахыпкэ къызэрэтуагь, Пушкинны ыцэ зыхыре Унэри мэфэким ипэгъокІу агъекіэжыгъэхэм ашыгъ. Шольырим социалнэ-экономическе хэхъоныгъэхэр егъэшгъэнхэм фытэгъопсыхъэгъэ Унэе программэм къыдыхэлтыгъаар аш агъецкіэжыгъ, пстэумки сомэ миллиони 162-рэ пэхуягъэхъагь.

Мые-къуапэ зэпзызычирэ псыхьо Шхъэгушаа инэпк'еэ къэл паркын дэжькіе Ѣшыгъэм язэтэгъэлэпсыхъани юбилеим ипэгъоки юфтхабэхэм ашыгъ хъуль. Псыхьом инэпк'хэри, бассейнэу ахэм апзупльри, паркын иахы умышлэжынэу зэрхъокыгъэх. Мы мафэхэм аш ювшэнхэр шаухых.

АР-м и Лышихъаа Күмпил Мурат Адыгейм къэралыгъо гъэлэпсикіе зиээр ильеси 100 зэрхъугъээр зэрэхагъеунэфыкыгъээр къызэфихысъыжъээ, хэхъоныгъэу тишольыр ышыгъэ пстэур зэкіми зэдирягхэу зэрилтийтэрэм джыри зэкыкыгъэтхъыгъыгь.

Ильеси 100 хъугъэ зы командэ ин зыкіу шольырим илашхэмэрэ цыфу исхэмрэ зызэдэлажъэхэрэр. Адыгейм Ѣшыгъэу, Ѣшлажь, аш ихэхъоныгъэхэм зиахъ ахээзильхъагъэхэм, непэ ахээзильхъагъэхэрэм зэкіми «тхъашууэгъэлэпсэу» ясэю. Аш тыкызымыуцуу, талэки нахыбэ тишэн фае зэрэштийр къидгурэю, тывэгъу-сэу тызэдэлжъэнэу сэгугъэ, — къыуагь Күмпил Мурат.

ХҮТ Нэфсэт.

Сурэтхэр А. Гусевым тыри-хыгъэх.

Арышь, зизакъохэм янасып къыкокышт, унагьо зышэн гүхэл зиэхэм ягъогу зэхуягъэшт. Джащ фэдэу унэ зышэфы зыштоигъохэм яофхэр зэпифэштэй. Ювшэнимкэ ошэ-дэмьышэ лъэгаплэхэр ильесым къыздихыштхэп, ау нахышум фэкторэ цыфхэм пэрыохуу ялштэп. Мурадэу илэм фэконоир зикласэхэм тхъакумкыхъэр юплигъу къафхэшт. 2023-рэ ильесир джащ фэдэу чэтыум иильесэу alo. Китаизэм мы псэушхытум зы иероглиф зэрэлэм ар къыхэкыгъ. Янеша-нэхэмкэ мыхэр зэфэдэх, тури губзыгъэх, шэнгыгъакэхэм афэклох, унагьом гупсэфынгъэ илтиныр яklas.

Мэфэк шыкіэм тетэу ильесыкіэр къидгэхъаныр шэншишү тфэхуугь. Сыдэущтэу мы ильесир къибгъахъэмэ нахышуа. Тхъакумкыхъэм ильес сыйд фэдэ нэшана илэхэр? Сыйд фэдэ шуухафтына яптимэ нахь дэгүр?

Сыдэущтэу ильесыр къибгъахъэмэ нахь дэгүр?

Тхъакумкыхъэм цыфыбэ зызызэрэугоирэ цыпилхэр ыгу рихыхэрэп. Арышь, ильесыкіэр унагьор е анахь бла-гъэхэр уйгусэу къибгъахъэмэ нахышуа альти. Цыф зэхэхъэшхохэм ильесым итамыгъэ агъэштэн альти. Ианэм хэтерэкихэр бэу зыхэль шхынхэр ыкыл салатхэр тетмэ нахь дэгүр. Тхъакумкыхъэм хэшыгъэ темигъэцомэ нахышуа. Чэтыум иильесэу зэрэлтийтэрэм къыхэкыкіе пцэжые, чэтым хэшыгыгъэ шхынхэр тегбээцомэ дэгьюу альти.

Ильесыкіэм пытгызытэр шэкі шыбээмэ ахэшыгыгъэн фае. Лъэшэу гъэлэрэгъагъэхэр ильесым итамыгъэ икласхэр.

Хабээ зэрхъугъэу, ильесыкіэм ехүулэу унхэри агъекіэрэх. Тхъакумкыхъэм къебзэнигъэр иклас, унэр дэгьюу зэхыхыгъэн фае, къэгъагъэхэр итхэмэ дэгьюу альти. Ианэм тхъакумкыхъэм истатуектэ тетмэ игуале хъушт, ахьшэ жъэгэим атесэу шхъангъупчашхъэм тегбээтыхъэмэ, ахьшэ къыздихынэу, ынэгү дэгээзиягъэу ибгээцомэ, унагьом рэхъатыгъэ къырильхъянэу, пхыыр (морковкэр) тхъакумкыхъэм ыыгыгъэмэ, бизнесымкэ гъэхъагъэхэр ялэнхэр астрологхэм альти.

Къэтамышшээ ильесир куагъэ. Къэпльаным иильес тхъакумкыхъэм зэблехуу. Аш мамырныгъэр, рэхъатыгъэр иклас, унагьом уасэ фэзышырэ псэушхьэу щыт.

Сурэтэр: Лышынэ Аслан.

Ильесыкіу къихъэрэ дэгьюу клонэу шууфаемэ:

- унэ зэхыхыгъэм къибгъэхъан фае;
- сихъатыр 12 хьу зыхъукэ штхъангъупчъэр е пчыэр Йупхын, ильесым дэеу къыхэфагъэр ибгээклиин, ильесыкіэм къибгъэхъан фае;
- пчыхъэм мэстэ-Луданэ къапиштэ, удэжсы хууцтэп;
- узакъо ильесыкіэр къимыгъахъэмэ нахьшиу;
- Чыфэ птэльэу е о уичЧыфэ атэльэу ильесыкіэр къимыгъахъэмэ нахьшиу.

Шуухафтынхэр

Ильесыкіэр къэсэ зыхъукэ, хабээ зэрхъугъэу, цыфхэр зэфэгушлохых, зэпблагъэхэм шуухафтынхэр зэрэтижых.

Сыдигъоки цыфым къифеджэши, ишыкіегъэшт шуухафтынхэр арь елтүн фае. Ильесыкіэр мэфэк чэфэу зэрэштийм даклю шэфэгъэ ыкыл удыгъэ нэшанхэр зэрэхэлхэр кыдэллэтийзээ шуухафтынхэр къэбгъотынхэр фае. 2023-рэ

хыбэрэмкэ мыш фэдэ матэм шоколад ыкыл конфетхэр, пхъэшхъэ-мышхъэхэр, икрап, шайе кофе зэфэшхъафхэр, нэмыкхэр ахэльх.

Гъэреко цыфхэр нахь зыфее шуухафтынхэмкэ зеклонимкэ путевкэхэм ятлонэрэ чыпилэр аубытагъагь. Йпеклэ къэтогъэ шуухафтынхэм ялтыгъэмэ, мыш нахь гукъекыж инхэр кыгъэнэштых. Іеклэб къэрал чыжэхэм уарыклонымкэ путевкэ закъоп мыш къыдилтыэрэр, шхъадж амалэу илэм елтыгъэу кыхехы. Тиреспублики чыпилэ дэхабэ ил.

Унэгъо клоцым исхэр, ныбджэгъухэр, нэуясчэхэр шуухафтынхэмкэ тэгъэгушлох. Ау анахь шхъадж къелцыкхэр зэрэдгэгушлоххэр, зэрэдгээчэфыщхэр арь. Ахэр анахъэу зызыгушуулыхэрэр джэгольэ зэфэшхъафхэр, юшлуу-шыгъэхэр арь.

Ильесыкіе шуухафтынхэр къызэршэфырэ шыкіэм зыщыдгээгээзэнэу нэбгыре заулэмэ гүшүэгъэу тафхэгъу.

СУСАН, нишэштэ ныжыыкI:

— Анахь сикісэ мэфэкхэм Ильесыкіэр ашыгъ, сигуалэу сэже. Шуухафтынэу къафэсшэфыщхэм сягупшиенэр па-сэу есэгажьэ, ау тыгъэгээзэм ыкіхэм къесэшэфы. Ся-нэ-сятэхэмкэ къесэгъажьш, анахь къиспэблагъеу слытэхэрэм шуухафтынхэр афэсэшых. Шхъадж икласэр къыдэслытээз ахэр къыхэсэхых. Сыйд фэдэми, цыфым ымыгъэфедэштэр естынир сикласэп. Сэшхъэки шуухафтын зыфэсэшыжы. Ар къызэрэйкон, гүшүэм пае, ильес ренэм сзыкіхэлпэгъэу, ушхъагыу зэфэшхъафхэмкэ къесымыщэфышүүгэе горэн ылъэкишт.

ФАТИМА, сабыицмэ ян:

— Сабийхэр зэрээгъэгушлохтхэм нахь сыпиль. Сэгъэтийсэшь, Лыжж Штырьукын письме фясэгъэтых. Аш ратхагъэр къафэсшэфы, аш нэмыкхэу сэ сцэкіе анахь зыфа-хэр ясэгъэгъусэ. Джаш фэд, сигүпсхэм, бэми макіми, зыгорэ ястын фаеу къысшошы, амалэу силем елтыгъэу къафэсшэфы.

Сыйд фэдиз унбижыми, Ильесыкіе мэфэким уемыжэн пльэкырэп, аш халамэтигъэ горэ хэлъэу, дэгүр горэ къыздихыщтэу ущэгүгы. Ильесыкіе хъяр Тхъэм къытфырэгъах.

ДЕЛЭКЬО Анет.

ЛъЭПКЪЫМКІЭ КЪЭРАЛЫГЪОМКІЭ

Урысыем и Апэрэ телевизионнэ канал ипроектэу «Поем на кухне всей страной» зыфиорэм творческэ зэхэт купэу «Ошьадэм» ифольклорнэ-этнографическэ ансамблэу «Ащэмэзыр» зэрэхлажьэрэм мэзитум къехъугъэу Адыгейм имызакью, зэрэкъералыгъоу лъэппльэ.

Зэнэкъокъум къеколгэгъэ орэдьиуи 100-м щыщэу едзыгыу 7-мэ апхырыкызэ кіеухым нэсигъэр купи 5 нылэп. Ахэм «Ащэмэзыр» ахэфагь. Ильэсэу икырэм ианах хъугъэ-шлэгэ дахэу, хъалэмтэу дунзэ хытыум ар щихагъэунэфыкыгъ, тэри «Ащэмэзым» ихудожественнэ пашэу Бастэ Асиетрэ иартистхэмрэ «Адыгэ макъэм» иредакции къедгэблэгъагъэх. «Проектын тыхэлажьээ плэгъогою Москва тыкёнэу хувь, — къеуатэ купым ихудожественнэ пашэу, АР-м культурэмкэ изаслуженэ тофышэу Бастэ Асиет. — «Ошьадэм» иартистэу Сюзанна Шевченкэм проектын икъэбар, ар зэрэхажащэр, хэшыпыкын едзыгьо зэрэшыяштыр интернэтим къырихи, макъэ къытигъэлгэ. Тыхэлжээнэу тигу итуубытагь. Сэргээ анах мэхъянэ зилагъэр тиадыгэ лъэпкь орэд проектын къыщытлонэу арь. Репертуарэу ежхэм тыхагаадащыгъэхер урысыбзэклэ къэлонэу щытыгъэ орэдых. Аутэш фэдэу лъэпкь шьольтихэм къарыкыгъэ купхэм (чэчэнхэри, Къэбертэ-Бэлькъарым къыкыгъэ купэу «Абреки» ахэтигъэх)

ежхэм абзэклэ орэдхэр къало зэршыогъор, сэ зэрясорэм фэдэу, къараоштыгъэн фае. Шхъадж лъэпкъэу зыщищым иорэд ыбзэклэ къэтлонэу къыдэтхышыгъ. «Іэллын цыкүл» ары апэрэ едзыгъом къыщытлонэу хувь. Ашкы проектын ивокалистэу Нино Гогоберидзе, иредакторэрэ Игорь Кравченкэм тагурыуагъ, іэлпүйэгъу къытфэхъугъэх. Лъэшэу мэхъянэшко ялагь орэд къызэрэтиштим имызакью, тильэпкь культурэ, тишэн-хабзэхэр къедгэлэгъошунхэм. Апэрэ едзыгъом адыгэ яланэр зыдэтшагь, икъэбар къафэйтогъ, джащ фэдэу едзыгьо пэпчь лъэпкь іешлагъэхэр гъэшгэйонэу хэдгъахъэштыгъэх. Адыгэ палор зыфэдэм, мэхъянэу адыгэмкэ илэм, адыгэ шуашэм ашыдгэгъозагъэх, адыгэ шхынхэр афэтшагъэх, ядгэуплэгъэх: хъальжъор, щэламэр, пэлькаур, къурамбыир, хъатыкъыр, адыгэ къуаэр студиен щызэтирахъхэу, зэкэмли алуфэм ашоигъоу къедгэбэрысрыгъэх. Ти «Ащэмэз» агу риҳыгъ. Къалэхэм орэд къызэрэлорэм имызакью, шэнэу ахэлльям, язекуакъэхэм уасэ къафашыгъ. Сэнэхьат іепэлэсэнэ-

льэ ахэльэу зэнэкъокъум зыкъыщаагъэлтагь зыхыкъ, осэши купым хэтхэри, къялпыхэрэри къызэклагъэнхэ алэкъыштыгъ. Аш диштэу шэпхэе гъэнэфагъэм имыкху орэд къаломи, къешэхэм шуашэу, чээхъыгъэу, къялпыхэрэми уасэ афашиэу, ежхэмни уасэ зыфашыжъэу зэрэшыгъхэр къагъэлэгъошугъ. КИУРАЩЫНЭ Адам — IT-технологиехэм яхыгъэ сэнэхьын феджагь, АКъУ-м индженлызыбзэмкэ ыкын нэмийцыбзэмкэ имагистратурэ къеухы, орэд къэлонымкэ ильэс хъурэ курсхэр искусстввэхэмкэ институтэу АКъУ-м хэтим къышиухыгъэх, «Ащэм-

мэзым» ильэс хъугъэу тофшешэ:

«Зэкэмэ анахь сыгу рихыгъэр проектын изэхшаклохэм, щылэжьэрэ тофышэ зэфэшхъафхэм, шхъадж зыфэгъээзэйэ лъэнхэйм олтыгъэу, пстэури чанэу, хъупхэу зэрээшшахыщтыгъэр ары. Редакторхэр, макъэр тезитхэхэрэр, гриммерхэр — хэт къытфэгъэзагъэ хъугъэми, шэпхэе лъагэмэ адиштэу ятофшэн зэрээшшахырэр

курсхэр искусстввэхэмкэ институтым къышиухыгъэх, «Ащэмэзым» зыхэтэр ильэси 10 хъугъэ:

«Сэ шьэрэиль гъэнэфагъэ сиагь — Адыгейм, тишэн-хабзэхэм, тикультурэ афгэхъыгъэ къэбар къэлхэр къесуатэштыгъэх. Апэдээ ар тикуп хэт къалэхэм къысфагъэшшошагь, нэужым проектын ирежиссер ахэр тикъэгъэлэгъонхэм апэлкэ къесуатээ сшынэу сакъыхи-

хыгъ. Тиэшхъэтетэу Бастэ Асиет къесуотэштымкэ іэлпүйэгъу къысфэхъуштыгъ. Сыд фэдэ шьэрэиль къытфашыгъэми дгъэцэлкагъэ, зэхэшаклохэм къыхахыгъэ орэдхэри урысыбзэклэ къэтлуагъэх. Проектын тыхэтэу тилькиуатэ къэс ар нах тшюгъэшшэгъоньгъ.

ШЬЭУКҮЙ Айдэмэр — программист, АКъУ-м искусстввэхэмкэ институт къышиухыгъ. «Ащэмэзыр» загъэпсыгъэм щегъэжъагъэу, ильэс 17 хъугъэу, хэт, ильэси 8 ыныбжъэу къыхэхъэгъагь:

«Шыпкъэр поштмэ, зэхэшэ инхэр къытшхъарыуцштыгъэх. Мэфитум едзыгъуитф зытетэт-

ШЬУАШЭУ, КІЭЩЫГЬОУ

хэм, кыныгъэ. Зыщтырахырэм тычкыкы хьущтыгъэп, псыхэр кытахылытштыгъ. Зэхэцаклохэм анаэ кыттетигъ, сида помэ съемкэхэр пчедыхжым сыхьатыр 8-м едъяжъехти, чэчым 2-м тухыщтыгъ. Ар псынкыагъэп, зэкімэ анахь уштыпэ кыныгъ. Эфирхэм ауж хытымут тинэклубхохам цыфхэм къаклатхэштыгъ гүшшихэр тэркэ ляппэх. Орэд къеоныр тыгу рихырею юф кызыерикокі тлытештигъ. Тесжкыгъ фэдэу, а зы шапхъэмэ тарытэу тищыеныхъ клоштигъ. Проектэу тыхэлэжъагъэм юфэу тшэрэм мэхбашно зэрилэв кыдгургыгъ, нэмыхынекі тывзэргийеплыжыгъ! Адыгэим имызакью, Къэбэртэе-Бэлькъарым, Къэрещэ-Щэрджэсым, Владиваказ, Урысаем кыххажыгъ шьольтыркылхэм, Москва ашыпсузухэрэм амакхэхэр тфатыштыгъ, кытфатхэштыгъ. Зэркээралыгъо ынаа кызыэрэттетир захэтшагъ.

БЕДАНЭКЬО Жыут — МКъТУ-м инженерн-экономический факультет кыуухыгъ, «Ащэмэзым» ильэси 9 иныбжъэу кыххажыгъ, апэрэ солистхэм ащищ, ильэс 17 хъугъэу хэт:

«Мушкетерхэм яорэд къатло зэххум яшуашхэри зыщтагъэлэгъагъ. Ар тэ тыйзэгъэ шапхъэмэ адиштештигъ, ау тыйзэрхуулштыр тэркэ гъэшшэгъоныгъ. Охьтаби тиагъэп, репетициехэр тшыхэти едзыгъохэм тахлажьештигъ. Уасэу кытфашырэр зэрэлэгагъэм тигъэгушоштыгъ. Проектыр зе-зыщу Валдис Пельш сэмэркъеухэр дэтшыхэу кыххажыгъ, ау ахэр эфирим клогъэ программэхэм ахэгъагъехэп. Ащ фэдэ проектыр тызэрхэлэжъагъэр зэрэуштыпэм имызакью, шуашэ. Тиреспублике ыцлэ дахэхэ зэрэштигъэр зэлкэмэ анахь шхъа!»

САПЫЙ Аскэр — программист, МКъТУ-р кыуухыгъ, «Ащэмэзым» ильэси 4-м ехувгъэу хэт:

«Хэзгэунэфыкимэ сшонгъу, ижырэ адигэ орэд къеошбу-мэ, нэмыхык ордхэр зэкі къэплошьштых, — зэкі калэхэр мыш дэжым зэдьрагъаштэу кэшхыгъ. — Проектыр тыхэтэу пшьеरльэу кытфашыштыгъехэр ифшэшуюашу зэрэтфэу-кочыгъехэм ар кыагъашыгъ-кэжигъ. Куц! тэзигъашыгъэр ляппэхэр ары, ащ тыхыххуухыгъ, тыхыдэхуугъ. Ти-шени, тизеклыаки ары кызхэхтыгъ. Зэкі кытдэлэжъагъехэм — ярежиссер, яредактори — уасэ, лытэнгъэ кызыэрэтфашырэр кахэштыгъ, ар

тигуалэ хъугъэ. Москва адигэ орэдир щидгээгъ, шуашэу ти Адыгей ыцлэ рядгээгъ, кынзэрэшшошырэмкэ, пшэрыль шхъаэр дгэцэклагъэ!»

БАСТЭ Асиет: Проектын икреативнэ продюсерэу Юрий Бродскэр кызэрэддэлэжъагъэр хэзгэунэфыкимэ сшонгъу. Апэрэ хэшьпыкын едзыгъор зэхлом ар гримеркэм кычлахы, кла-лэхэм къариуагъ: «Шъуартист бэлахы! Ылекі шульыкотенэу, типроект ишапхъэхэр жуучэ-цэлхэхэ шүххазыра?» Кланзхэм джэуап къатижигъ: «Ащ пае тицкыуагъ! Юрий Бродскэр проект хялэмэтэм изэхэцаклоу зэрэштигъемыльтыгъ, зимигъинэу ащ хэлэжъэрэ пштэуми адэгүшшэштигъ, уасэ тиклэхэм кызыэрфи-

шыгъэр кыххажыгъ. Ахэр льэгъупхъэнхэм, шуашэу къэлэ-тьонхэм ынаэ тетигъ. Зэкімэки проектын адигабзэкэ кыщытгэгъэр ордиту — «Иэльян цыкль» ыкы «Хялапаклэм иорэд», зэхэцаклохэм кыхахыгъэ репертуарын щыщу кытагъэгъэр «Черные глаза», «Песня мушкетеров», «Восточная песня», «Когда б имел златые горы». Апэрэ каналым кыщагъэлэгъошт «Ильсыкі огонеким» итэхин тыхэлэжъенэу тигъэгблэгъагъ.

Хэзгэунэфыкимэ сшонгъу, профэктын тыхэлэжъэнэу кытдэхуущтигъэр гулык зи-лэхэр Иэпилэгъу кытфэмыху-гъхэемэ. Ляшэу сафэрэзэу ахэм «тхъашуе гээсэу!» ясэло. Общественнэ движениеу «Адыгэ

Хасэр» тиэпилэгъугъ. Сенаторхэу Хъопсэрыкъо Мурат, Александр Наролиниыр кыткілэупчагъэх, льэшэу анаэ кыттетигъ. Хъопсэрыкъо Мурат мызэу, мыгтоу ежь ышхъэкэ кытддэлэу хъугъэ. АР-м и Лыкло гъэорышлапэу Москва дэтым ипащэу Фатима Романовам Москва пчыххэзэхахэ щытишигъагъ. Москва Ѣызэхшэгъэ Адыгэ Хасэм инахыжхэм я Совет итхаматэу Агырбэ Юрэ джащ фэдэу кыткілэупчагъ, телефон-кэ тидэгүшчагъ.

Щэч хэльэп, проектэу тыхэлэжъагъэр опыт ин. Джыри зыльэгапэ ти гэштэ. Тапэкэ тыпльэмэ, тызфэлэжъэрэ адигэ культурэр, льэпкэ фольклорыр ляппсэу къэнэжых. Ары тукуп ляччэ фэхүгъяр. «Ащэмэзым» зызэхтшагъэр ильэс 17 мыгъэ хъугъэ. А уаҳтэм щыщу аужырэ ильэс 10-м творческа зэхэт купэу «Ошъадэм» тыхэхъэ. Зыбин-унагьом тыфэд, тызэдештэ, тызэдэлэжы. Адыгэ къашьор, орэдир, ижыре музыкальнэ имэ-псымхэр тывзэхтэу къэтэхуумэх, льытэгъэкуатэх. Ильэс 8 — 10 зыныжь кэлэцыклюши тштагъэу, «Ащэмэзым» сабий куп Ѣызэхтшагъэрэ ахэми юф адэтшээ. Непэ льэбэкоу тшыгъэм тирэгушо.

ЕДЫДЖ Виктория — творческэ зэхэт купэу «Ошъадэм» иша:

«Проектын тинаэ тетигъ, тыльыпльагъ. Аш фэдэу едзыгъо пчагъэхэм ахырыкызэ гутчэ каналым изэнэкъоу Адыгэим икыгъэ творческа куп хэлэжъэнэу, «Ащэмэзым» нэмыхык, джынэс зыми кытдэхуугъэп. Проектын икъэтинхэу тхъа-

мафэ пэпчь кыагъэльагъоштыгъэхэм «Ащэмэзым» зэрахэлжъэрэм сепльы зыхыкэ, тиклэхэм льэшэу сывэрарыгушхорэр зэхасшэштигъ. Мы ильэсэм концерт 79-мэ тахэлэжъагъ, ащ щыщу 16-р «Ошъадэм» ёжь-ёжырэу кытыгъэх. Проектэу зыхэлэжъагъэр тиартизм кыагъэдэхагъ. Къуухым Рождество мэфэкльм иконцерт зэрэхагъэхагъэм хашыкыгъэ купхэм зэрахэфагъэхэм осэшо ил. Сыгу кыздэлэу си-лошигъухэм сафэгушо, сарэлага, тапэкэ гъэхэгъэ инхэр ашынхэу афэсэло!»

АГЫРБЭ Юр — адигэу Москва Ѣыпсэухэрэм янахыжхэм я Совет итхамат:

«Сыдэу тхъагъоу, сидэу дахэу, гум нэсэу, пыгыгупшэнхэ умыльэкынэу «Ащэмэзым» хэт калэхэм зыкагъэльэгъуагъ! Ахэм «Іэльян цыкль» кызыэралагъэр — псынкэч къабзэм сешиуагъэм фэдагъ! Тиадыгэ калэхэм, Бастэ Асиет, тикультурэ ащ фэдэу лягъэу зезыххэхэрэм льэшэу сафэрэз. Тильэк шэн-хабзэхэм къатегушигъэштигъэ Беданэкъо Алан зэгэфагъэр, жэбэ дахэхэ, сид фэдизрэ уедэлгүйни уемызэшынэу, титарих кылтагъ. Тэтиреспубликэхэм тапэчайхъэу Москва тыщэпсэу. Гупчэ каналхэм ялэпэлэсэнгъэ къанэсэу тикъэшьокло-орэдэйло купхэр кыагъэльягохэ зыхыкэ, гур бгээгүм дэмийэгъэжъэу ташгүшүүкы. Къэшьокло купэу «Налмэсмы» сывэрэшшигүшүүкырэм фэдэу «Ащэмэзым» си-эгүшхүагъ. Афэрым, джащ фэдэу тапэкэ лягъэкотэнхэу сафэльдо!»

Зарема ТЕПСАЕВАМ — Мыекъоп къэралыгъо гуманитарн-техническэ коллежийм ишаэрэлэгъэгъу Бастэ Асиет кыфитхыгъ:

«Бъасэрэ калэхэм зыкызэрагъэльэгъуагъэм льэшэу ти-гэгушуагъ. Урысаем ишьольтыр гүунапкъэхэр калэхэм псынкэлэу эзпачыгъ. Оренбург, Ульяновск, Казань, Краснодар итугуу си-шыгырэл, ахэм ачыпсэурэ си-лошигъухэу проектын елтыгъэрэ кытсфитеох. Зэнэкъокум кыкылэльякою иедзыгъохэм калэхэм джыри нахь закыншигъуахынэу, ори, ахэм шуисенаущыгъэ ильэгэлэхэр икьюу къэжүгъэлэгъон шульякынэу шууфэсэло. Тыгукли, тпсэки тишьуфэгумэкы, тышуулгүйс!»

Апэрэ каналым ипроект едзыгъу 7-мэ ахырыкы, «Ащэмэзым» Рождество мэфэкльм итэхин хэлэжъагъ. 2023-рэ ильэсэм ашкэ тыхэхьашт! Ильсыкіэ хъяр Тхъэм тишигъахъ!

ТЭУ Замир.

СПОРТЫР, ЗЭФЭХЬЫСЫЖЬХЭР

Анахь дэгъухэм тафэгушло

Шэнышу зэрэхүүгэй, Адыгэ Республикаем физкультурэмкэ ыкчи спортымкэ и Комитет 2022-рэ ильэсэм тиспортоменхэр зыхэлэжээгэхэ зэнэкьюкухэр зэфихысыжыгээх.

Намыгтиэкъо Аскэрбий, Морозова Кристина.

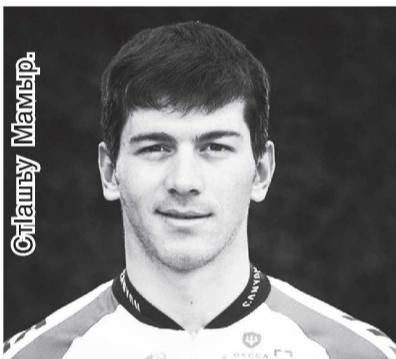
Сихъу Аслын.

Горлов Артем.

Даур Къадырбэч.

Сташу Мамыр.

Спортсмен ыкчи тренер анахь дэгъухэе зыцэ кырыауагъэхэм шууащытэгъэгъуазэ. Зыныбжь икъугъе спортсменхэр алерэ купым хэтих.

Спортсменхэр

1. Морозова Кристина — ушу
2. Евтушенко Александр — күшхъяэфчээ спортыр
3. Ошуркова Елизавета — күшхъяэфчээ спортыр
4. Бээсэжж Аслын — атлетикэ онтэгъур
5. Ермолина Елена — атлетикэ псынкээр
6. Сташу Мамыр — күшхъяэфчээ спортыр
7. Беданэкъо Заур — дзюдо
8. Даур Къадырбэч — тхэквондо (ВТФ)
9. Башмакова Юлия — дэеу зэхээзыхихэрэм якупкэ
10. Датхъужь Алый — дзюдо.

Ныбжыкхэхэр

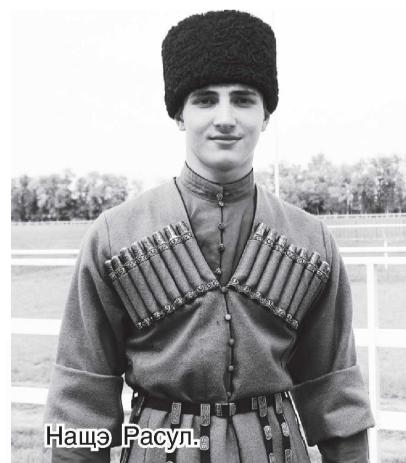
1. Соловьева Екатерина — самбо
2. Нащэ Расул — самбо
3. Кобл Рэмэзан — самбо
4. Горлов Артем — атлетикэ онтэгъур
5. Кибиткина Инна — дэеу зэхээзыхихэрэм якупкэ.
6. Арчебасова Елизавета — күшхъяэфчээ спортыр

Ошуркова Елизавета.

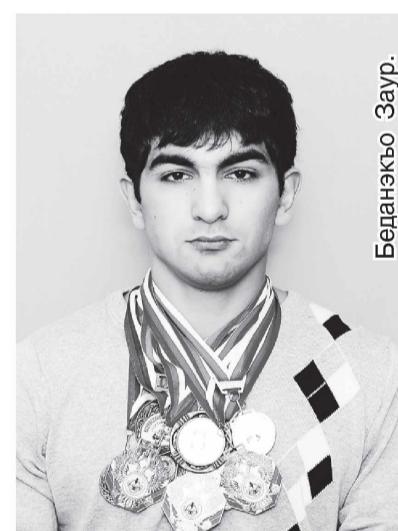
Соловьева Екатерина.

Нащэ Расул.

Ермолина Елена.

Беданэкъо Заур.

Датхъужь Алый.

**Зэхээшагъэр
ыкчи кыыдэзыгъэ
гээгээр:**
АР-М лээпкэ Йохэм-
кэ, Иэгээб къэралхэм
ашыпсэурэ тильэпкээгъу
хэм адьырээ зэпхы-
ныгъэхэмкэ ыкчи
къэбар жыгъээм
иамалхэмкэ и Комитет
Адрессыр:
385000

к. Мыеекуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

**Редакциер
зыдэшыгээр:**
385000,
к. Мыеекуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм
къаихыэр А4-кээ
заджэхэрэ тхъапхэу
зипчагъээкээ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлтээ, шрифтээр
12-м нахи цыклюнэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэкгээжийхээх.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
УФ-м хуутын йохэмкэ, телерадиокъэтынхэмкэ ыкчи зэлтыгээсэхээр амалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ цыпэ гээорышил, зэраушыхъатыгъэ
номерыр

ПИ №ТУ23-00916

**Зыышхаутыгъэр
ОАО-у**
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
к. Мыеекуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Зэкэмкти
пчагъэр**
4654
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 2316

Хэутыным
узыгыгээтхэнэу
шыт уахьтэр
Сыхьатыр
18.00
Зыышыгээтхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

**Редактор шъяхыгээр
Мэшлэжко С. А.**

**Редактор шъяхыгээм
игуадзэр**
Тэу З. Дз.

Пшъэдэгжийг
зыхыгээр
секретарыр

Жакэмкти А. З.